מחוון למורה

מחוון: עקדת יצחק: "והאלהים נסה את אברהם"

1. הקורא יודע ש"וְהָאֱלֹהִים, נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם": זה ניסיון. המתח עובר משאלת "מה יקרה ליצחק" לשאלת "איך יעמוד אברהם בניסיון", והקורא צופה בו מבחוץ.
2. "הִנֵּנִי": כב, א (לאלוהים), כב, ז ("הִנֵּנִי בְנִי", ליצחק), כב, יא (למלאך): נכונות, הקשבה, אברהם נתון בין האל לבן. "שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו": כב, ו; כב, ח (ובכב, יט "יַחְדָּו" עם הנערים): האחדות בין אב לבן, לפני השאלה ואחריה. "יִרְאֶה": כב, ח; כב, יד ("ה' יִרְאֶה"): תשובת אברהם מתממשת.
3. רש"י: דו-שיח: "שְׁנֵי בָנִים יֵשׁ לִי", "זֶה יָחִיד לְאִמּוֹ וְזֶה יָחִיד לְאִמּוֹ", "שְׁנֵיהֶם אֲנִי אוֹהֵב", ורק אז "אֶת יִצְחָק". לא גילה מיד "שֶׁלֹּא לְעַרְבְּבוֹ פִּתְאוֹם", וכדי לחבב עליו את המצווה ולתת לו שכר על כל דיבור.
4. (1) הסתרה מרחמים: אברהם אינו מגלה ליצחק את האמת. (2) אמונה: אברהם מקווה שה' אכן יספק שה. (3) קריאה כפולה: "הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי": השה לעולה הוא בני (ורש"י: "וְאִם אֵין שֶׂה, לעולה בני"). כל שתי הבנות מנומקות מתקבלות.
5. רמב"ן: האדם בוחר בחופשיות; ה' יודע מראש, והניסיון נועד "לְהוֹצִיא הַדָּבָר מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל", כדי שיקבל "שְׂכַר מַעֲשֶׂה טוֹב, לֹא שְׂכַר לֵב טוֹב בִּלְבַד"; הניסיון לטובת המנוסה. אבן עזרא: "נסה כמשמעו", דוחה פירושים שמבטלים את הניסיון, וגם הוא מסביר שה' ניסהו כדי שיקבל שכר.
6. הסיפור מסתיים בקרבן בהמה במקום הבן: ה' אינו רוצה קרבן אדם. בדברים יב, לא התורה מגנה את מנהג הגויים לשרוף את בניהם ובנותיהם לאלוהיהם.
7. תשובה טובה: דוגמאות: אין תגובה מילולית לציווי; "וַיַּשְׁכֵּם" בלי רגשות; שלושה ימים בפסוק אחד; אין מילה על שרה; יצחק אינו מדבר אחרי כב, ח. החזרות יוצרות קצב, מתח ותחושת קרבה. פירוש: רש"י "בְּלֵב שָׁוֶה" או "שֶׁלֹּא לְעַרְבְּבוֹ"; רמב"ן על הניסיון. ניקוד מוצע: שלוש דוגמאות 6, החזרות 6, פירוש 4, ניסוח ומסקנה 4.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, רשב"ם וספורנו מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: סיפורי בראשית (פרקים א-יא ותולדות האבות) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי והשוואה לספרות המזרח הקדום); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.